

En toch heb ik, broeders en zusters in Christus, best wel wat moeite met het thema van deze viering: Kerk zijn we overal.

Wat wordt er nou eigenlijk mee bedoeld? Dat het instituut Rooms-katholieke Kerk overal aanwezig is. Dat is zeker waar, maar het is niet wat ons vandaag boeit. Dat de Rooms-katholieke Kerk een wereldkerk is en dat je dus overal op vakantie, zomaar elke kerk kunt binnenstappen, en de maaltijd des Heren kunt vieren? Dat is ook waar en het mag als een geschenk worden gezien, maar het is niet wat ons vandaag bezighoudt.

Eigenlijk willen we vandaag juist iets anders zeggen, namelijk dat je de God overal kunt ontmoeten. En dat zulks best mogelijk is door buiten de Kerk om te gaan. Niet zeggen wij, dat dat de aangewezen weg is, die gedachte is verre van ons. Maar dat het kan, dat willen we wel zeggen.

En die gedachte moet voor ons troostrijk zijn, want al met al hebben we wel, althans ik zeker, het gevoel enigszins buiten te staan. In ieder geval naar de rand gedreven te zijn.

Het is goed nog eens stil te staan bij de oorsprong van het woord kerk. Net als het Engelse woord church gaat het uiteindelijk terug op het Griekse Kurios, heer. Nu nog steeds een alledaags woordje in het Grieks, waar je nog altijd wordt aangesproken met Kyrie. En dan hoef je echt geen verbeelding te krijgen.

Kerk draait dus om de Heer. En om de Heer alleen. Is de volgende omschrijving van Kerk dan gewaagd: Kerk is daar waar mensen in broederschap en zusterschap zich verbonden voelen in de Heer? Niet is Kerk dus een instituut, maar een verbondenheid in hoofd en hart.

Verbondenheid, met de Heer in het midden. Waar we de Heer met anderen samen zoeken daar is dus kerk. Volgens een bijbels woord, hoef je maar met zijn tweeën te zijn. Maar wat zoeken we dan. Welk heil verwachten we? We zoeken geborgenheid en genezing in de ruimste zin van het woord.

Dan is er voor kerk, als de Heer in het midden is niet meer zoveel nodig.

In 1992 moest een college van ons er rekening mee houden, dat zij er na de vakantie niet meer zou zijn. De collega's zouden uitzwermen over Europa en nog verder. Onze directeur ook en hij zou ook naar Lourdes gaan. Steek voor mij een kaars op bij Maria, vroeg zij hem.

Toen wij vorig jaar in de grote vakantie werden opgeschrikt door het toch plotseling overlijden van onze broeder in Christus en goede vriend Jaap, stak een van ons ook zo'n kaars op. Kijk, zo'n kaars zegt dit: ik kan nu niet in de kerk zijn, maar in deze kaars zijn we broeders en zussen in de Heer. Ik ben samen met jou kerk, daar doet afstand niets aan af en ook geen enkele gebouw. Want kerk ben je overal.

Kerk zijn kan zo eenvoudig zijn. Het is jammer, dat het zo ingewikkeld is gemaakt.

In Biarritz, staat op een rotsachtig eilandje, 30 meter uit de kust, verbonden met een loopbrug, een Mariabeeld. Daar opgericht door eenvoudige vissers, die door het te plaatsen een belofte nakwamen, gedaan bij hevige noodweer op zee. Ik dacht, toen ik dat las: wat een eenvoudig en heerlijk geloof. Ik vraag me alleen af: zouden ze het zomaar neer hebben mogen zetten. Met dezelfde vrijheid en aandrang van Abram, die ook een altaar voor de Heer oprichtte. Zouden ze het, toen in 1865, hebben moeten vragen? En dan bedoel ik niet de toestemming aan de burgerlijke autoriteiten. Nee, ik bedoel, toestemming vragen aan de dirigenten van het geloof.

Lourdes nogmaals. Wij zijn er dit jaar geweest. We zaten in de buurt, maar toch weer een aardig endje weg. Kleine stukjes op de Michelin-atlas zijn altijd toch weer groot in werkelijkheid. Maar je kunt er niet omheen. Fout: we wilden er niet omheen. En dat is nog niet helemaal goed gezegd: we wilden er gewoon naar toe.

Lourdes. Ook toch eigenlijk zo'n plaats van eenvoudig geloof. De plaats waar, o ironie, een hele mannenkerk links en rechts werd ingehaald, en de hemel zich door Maria liet kennen, aan een meisje. Een ongeletterd meisje.

Maar is deze heilige plaats van dat eenvoudige meisje gebleven? Nee, al direct is door die mannenkerk de achtervolging ingezet en de inhaalpoging is succesvol geweest.

Dat werd me duidelijk, toen ik bij de baden, de toelichtende folder las, en begreep, dat de genezende baden, een afspiegeling zijn van het H. Doopsel en de reiniging pas echt voltooid zou worden door het sacrament van de biecht en het ter communie gaan.

Maar de kracht van de eenvoud is gelukkig niet geheel verloren gegaan.

Het volgende wil ik u niet onthouden. Wat ik las in de urinoirs voorbij de waterbaden. Het volgende schotschrift van een kritische Italiaan. Neem mij niet kwalijk, dat ik vanwege de locatie toch aan een man denk. Hij schreef: s'il denaro circola attorno la Madonna e il Cristo, dov' è Dio. (Als geld rondom Onze Lieve Vrouw en Christus rondcirkelt, waar is God dan?) Daaronder het antwoord van een ook al niet op zijn mondje gevallen landgenoot: Moralista, legge il vangelo. (Moralist, lees het evangelie)

Dat ben ik onmiddellijk gaan doen. Maar we weten: elke ketter heeft zijn letter. Elke moralist heeft wat letters gewist.

Maar ik als moralista kwam uit bij het evangelie van vandaag. De keuze daarvan is nu misschien wat begrijpelijker. Ook hier een genezend bad. Maar eigenlijk moet je een kruiwagen hebben, om er gebruik van te maken. Er woedt daar een meedogenloze concurrentiestrijd. De sterkste onder de zwakken, zal de gelukkige zijn. Alles ligt vast. De structuren zijn bepaald.

Maar dan plotseling is er voor een kansloze op de plaats van heil die ontmoeting met de Heer, die buiten de conventies omgaat en niet binnen het heiligdom, maar juist aan de rand daarvan zijn heil schenkt.

Amen.